

SCHITTERENDE ROTZOOI

*Uittreksel uit Schitterende Rotzooi
'De Vizoog-collectie'
P 136 tot 219*

*Lil Meert (°1951)
genoot een opleiding tot binnen-
huisarchitecte en heeft een verleden
als persfotografe.*

*Jan Van Craesbeeck (°1952)
is grafisch ontwerper.*

*Samen delen ze de passie voor gevon-
den voorwerpen. Gespreid over een
tijdspanne van enkele jaren bezochten
zij kunstenaars, bedrijven en musea
die deze passie eveneens koesteren.
Ondertussen werken ze aan de uit-
bouw van de verzameling met hun
eigen creaties, de Vizoogcollectie.*

*One
man's
trash
is
another
man's
treasure*

DE VIZOOG COLLECTIE

*Surrealisme
had een groot effect op mij
omdat ik mij realiseerde
dat de verbeelding in mijn verstand
geen waanzin was.
Surrealisme is voor mij een realiteit.*

John Lennon, 1940 - 1980

De Vizoogcollectie is gegroeid uit een jarenlange passie voor 'waardeloze' objecten en de vele mogelijkheden die hieruit ontstaan. De Vizoogcollectie bestaat uit eenvoudige vondsten en uit artistieke experimenten, voorwerpen en interieurs.

Het zijn de resultaten van een constant aftasten van de grenzen van artistieke recyclage. Een odyssee waarbij we proberen zo authentiek mogelijk te werken en banaliteit te vermijden. Op de volgende pagina's wordt een aantal objecten uit de Vizoogcollectie belicht en lichten we een sluier op van onze werkwijze.

Foto's: Geërodeerde meters die er decennia over deden om de ruwe schoonheid van aftakeling te verwerven en een klokje dat zo verhitte dat de tijd stil bleef staan.

De schoonheid van het verval

Mooiheid en aftakeling, het lijken twee tegen-gestelde begrippen. De consumptiemaatschappij wil ons dat in ieder geval laten geloven en in-doctrineert ons met een bombardement aan reclameboodschappen die ons vertellen over onmisbare blingblingproducten. Onze ijdelheid doet ons geloven dat we de eeuwige jeugd kunnen kopen. Een geloof waar sommigen zover in gaan tot ze te vinden zijn bij de *plastic surgery disasters*. Wat we mooi of lelijk vinden is subjectief en bovendien cultureel bepaald. Wel vinden we symmetrie en ideale verhoudingen (de gulden snede) steeds aantrekkelijk. Tolstojs openingzin van Anna Karenina – *Gelukkige gezinnen zijn gelijk, ongelukkige uniek* – geeft ons een duiding over het bijzondere van ongewone zaken. We hebben een fascinatie voor het exceptionele. De schoonheid van het verval, zoals de diepe rimpels op de gezichten van oude mensen, zijn een natuurlijk gegeven. Ribbelingen die levensverhalen vertellen.

Ook voorwerpen kunnen dezelfde betovering bewerkstelligen. Afgebladerde verf, verweerde metalen, roest, sleet en erosie tonen ons een harmonie van aardse en ruwe tinten en vormen zo een prachtig contrast met de opgepoetste wereld.

*Rotting, verval
en beschadiging
kunnen ontroerend mooi zijn.*

*Maar waarom?
Ik geloof, dat in datgene wat
instort, wat ontbindt,
de waarheid wordt
geopenbaard.*

Umberto Eco

"Er bestaat lelijkheid die afstoot als we er in de natuur tegenaan lopen, maar die aanvaardbaar en zelfs aangenaam wordt als ze wordt weergegeven door de kunst, die de lelijkheid op een 'mooie wijze' tot uitdrukking brengt." Umberto Eco, De geschiedenis van de lelijkheid (2004) blz.133

Toeval

In de kunstwereld wordt er soms over toeval gesproken als *hasard* en *conserve*, ingeblikte toevalligheid. Toeval is niet hetzelfde als willekeur maar wel onderworpen aan externe omstandigheden. In de eerste fase van het creatieve proces, speelt 'het toeval' een grote rol. Een object vinden kan je immers niet plannen. 'Het valt je toe' zegt men weleens. Het lijkt soms of het voorwerp in kwestie jarenlang op jou lag te wachten.

Op een mooie dag, zomaar, kom je het onderweg tegen. Een toeval? Ga maar niet op zoek. Probeer te observeren en sta open voor wat op je pad ligt. Zonder angst en met een open gemoed. Leer ervan en laat onverwachte wendingen toe. Openstaan voor het toeval is een tegengewicht in de strijd

tegen oprukkende rationaliteit. Hoever we hierin gaan en waar we beginnen te begrenzen is een beslissing van de kunstenaar zelf.

Sommige toevallige vondsten bezitten zo'n volmaaktheid dat elke toevoeging deze perfectie teniet zou doen, andere zijn geschikt voor assemblages of worden een verzameling.

*Ik zoek niet.
Ik vind.*

Pablo Picasso

Via een krantenartikel kwamen we te weten dat de Maas tussen Namen en Dinant zonder water gezet zou worden. Dat gebeurt om de zoveel jaren om werkzaamheden uit te voeren én om rommel op te ruimen. We togen op pad en we waren niet alleen, honderden nieuwsgierigen wandelden in de Maasbedding. Na enkele uren hadden we een zak vol vondsten die inspiratie werden voor de assemblages op deze pagina's. **De derde hond**, (die wegloopt met het been); **Dodecaëder**, met 12 wijnglasvoetjes; **Metalen knoop**, van een sierlijk stuk metaal; **Compositie** met 300 keramische elementen; **Koppeltje**, De glazen hoed is een gevonden flessenbodem. Deze werken werden aangevuld met objecten – letterlijk – uit onze voorraadkelder.

Woon en werkhuis (Vizoogcollectie)

Een stuk metaal gevonden in de afvalbak van een opleiding carrosserie. Onverschillig weggegooid tussen een aantal andere proefstukken. Het toeval bepaalde dat de vorm op een huisje leek. De lasnaden vormen een perfect lijnenspel.

Marengo (Vizoogcollectie)

Dit houten blok met z'n fascinerende organische vorm kwam in mijn bezit door een attente schoonbroer. Hij wist me te vertellen dat in in de Marengo een authentiek Leuven volkscafé, een interessant voorwerp wilden weggooien. Een houten blok waarmee ze toch niets meer konden doen.

Om het stuk van de vuilnisbak te redden haastte ik me naar het café. De operatie lukte en ik was een mooi object rijker. Oorspronkelijk was dit een banaal rechthoekig stuk hout dat zich boven het afvalbakje van de koffiemachine bevond. Door de jarenlange dagelijkse marteling van het leegkloppen van de koffiehouders ontstond deze geërodeerde vorm.

Wat Marengo betekent?

Het blijkt de naam te zijn van het lievelingspaard van Napoleon, genoemd naar de Slag bij Marengo.

Het houten blok (Vizoogcollectie)

Omstreeks 1980 huisde op de Leuvense Oude Markt een zaak met lederen handtassen, boekentassen en riemen. Toen ik eens in die winkel kwam, viel iets me onmiddellijk op: een houten blokje met zoveel gaatjes erin dat het leek of er een horde termieten langsgekomen was. Vanwaar toch kwamen al die gaatjes in het blokje? Simpler kon het niet! Iedere keer als de lederbewerker een gaatje ponste, gebruikte hij dit houten blok als buffer. Toen de man enkele jaren later stierf, werd zijn winkel leeggehaald. Alleen het houten blok was eenzaam blijven liggen. Door een kleine opening in de afgeplakte etalage zag ik het nog liggen, alsof het op me was blijven wachten. Ik trok mijn stoute schoenen aan en belde aan. Gelukkig was er iemand aanwezig en ik vertelde dat het blokje me interesseerde. Voor vijftig frank kreeg ik het mee. Vijftig frank voor een waardeloos stuk hout met een wonderbare schoonheid. Vandaag, jaren later denk ik nog altijd aan de man die jarenlang dag in dag uit beroepshalve monotone handelingen uitvoerde en op die manier onbewust een prachtig object creëerde.

Wetsteen: 1983 Bali (Vizoogcollectie)

Werktuig van een houtbewerker. Door het voortdurend slijpen van steekbeitels kreeg deze wetsteen een organische vorm. Toen ik de houtbewerker zei dat ik die steen een uitzonderlijk voorwerp vond, keek hij me verwonderd aan. Iemand die meer belangstelling had voor zijn oude gereedschap dan voor zijn houtsculpturen? Hij had het nog nooit meegemaakt. "Je krijgt hem van me", zei hij, "in ruil voor een nieuwe wetsteen." Een faire deal.

GEZICHTEN ZIEN

Foto boven: **Snoet** (Vizoogcollectie)
Twee zekeringen en een isolatiestuk uit porselein, gevonden op een rommelmarkt.

Foto onder: **Tuingeesten** (Vizoogcollectie)
Drie delen van oude treinbiels bewaken de tuin.

Help, ik heb pareidolie!

Het klinkt als een ziekte maar eigenlijk is het een vrij normaal psychologisch verschijnsel. Het woord pareidolie is afkomstig van het Griekse para (naast) en eidolon (beeld).

Het is een vorm van illusie die we allemaal kennen. Als kind – en misschien nu nog – keken we naar de wolken om daarin gezichten en dieren te herkennen.

Onze hersenen zijn immers geneigd om verbanden te zien, ook wanneer die er niet zijn.

Er zijn heel wat bekende voorbeelden van pareidolie. Zo kennen we onder meer het mannetje in de maan, het gezicht van de duivel in de wolk van het World Trade Centre, Manneke Pis op het pakje van de Camelsigaretten, een gezicht op een rotsblok op Mars,... Dit zijn maar enkele voorbeelden van het fenomeen.

De 'verschijningen' van Jezus halen zelfs het wereldnieuws. Op het internet vinden we tientallen afbeeldingen van de Zoon van God op een toast, op pannenkoeken, keukenvloeren, strijk-ijzers, confituurdeksels, Google-earth, röntgenfoto's, ... de lijst is eindeloos. Het succes van de sillybandz, de bij kinderen razend populaire silhouet-elastiekjes, is ook zo'n vorm van 'pareidolie'.

En ik moet het toegeven, bij heel wat van mijn werken speelt pareidolie een fundamentele rol.

"Zodra een kind kan zien, herkent het gezichten en we weten nu dat deze vaardigheid diep in onze hersenen zit. Zuigelingen die een miljoen jaar geleden niet in staat waren om een gezicht te herkennen glimlachten minder terug, waren minder geneigd om de harten van hun ouders te winnen en hadden minder kans op slagen. Nu is bijna elke zuigeling in staat om snel een menselijk gezicht te identificeren en om te reageren met een grappige grimas." Sagan

Wabi sabi

Wat maakt een bepaald voorwerp nu zo boeiend? Is het de vorm? Het patina? Of het materiaal?

Het begrip 'wabi sabi' geeft op deze intrigerende vraag misschien een gepast antwoord.

Het concept is ontstaan vanuit het Japanse zen-boeddhisme en is als levenswijze gericht op de aanvaarding van het vergankelijke.

Wabi en sabi zijn twee filosofische sleutelbegrippen in de Japanse esthetiek, waarbij wabi staat voor alles wat uniek is en sabi voor 'doorleefd en gebruikt'.

In de loop der eeuwen zijn deze twee basisbegrippen vergroeid tot een nieuw begrip dat de subtiele esthetische gevoeligheid verwoordt: 'wabi sabi'.

Het is de liefde voor alles wat imperfect, natuurlijk en essentieel is.

Wabi sabi zet zich af tegen zogenaamde statussymbolen, tegen luxe, tegen gepolijste en metalen oppervlakken, tegen kunstmatige geuren.

We waarderen de schoonheid die de tijd aan een ding geeft, het verweerde en geconsumeerde waardoor voorwerpen hun speciale waarde krijgen.

"Wabi sabi vertegenwoordigt het tegenovergestelde van het Westerse schoonheidsideaal dat gericht is op het monumentale, het spectaculaire of blijvende. Wabi sabi vind je niet in de natuur op momenten van bloei en overdaad, maar juist op momenten van teruggang en soberheid. Wabi sabi gaat over het kleine en verborgene, het weifelende en vergankelijke; dingen zo subtiel en voorbijgaand dat ze onzichtbaar zijn voor de alledaagse blik. De kunstuitingen van wabi sabi zijn gemaakt van materialen die kwetsbaar zijn en onderhevig aan verweering en slijtage. Zij getuigen van de zon, de wind, de regen en de kou, in een idioom van verkleuring, roest, aanslag, vlekken, krullen, krimp en craquelé." Leonard Koren, Japanoloog

Wanneer we ons omringen met dit type van unieke voorwerpen krijgt ons huis iets persoonlijks.

Wabi sabi leert ons de schoonheid van de kleine dingen in het dagelijks leven te waarderen en drukt ons met de neus op de vergankelijkheid.

Wabi sabi laat ons tijdig even stilstaan en leert ons genieten van het moment.

Wabi sabi opent onze ogen voor het imperfecte.

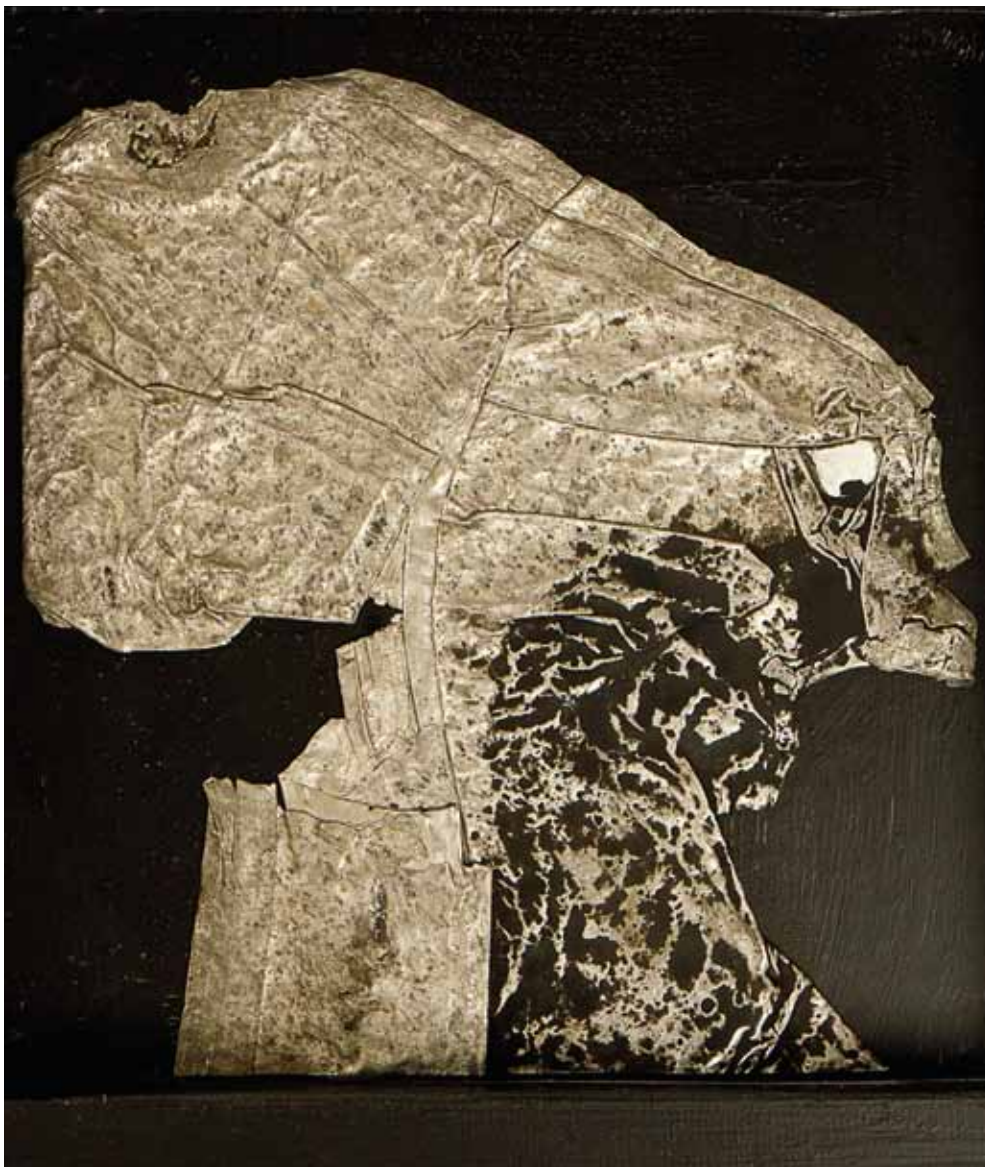
Het is de schoonheid van eenvoudige en nederige dingen.

Esthetische kenmerken ervan zijn onder meer asymmetrie, scherpte, eenvoud, bescheidenheid, intimiteit en de suggestie van natuurlijke processen. De natuurlijke en gebleekte kleuren die vaak voorkomen zijn grijs en bruin en ook de vele groentinten uit de natuur. Het aanvaarden van verval is een tegengif voor de moderne kille en technologische wereld en leert ons de kunst om gelukkig te zijn met wat we hebben en bewust te worden van van het vergankelijke van het het ideaalbeeld dat ons door de buitenwereld opgedrongen wordt.

Telefoon, (Vizoogcollectie)

De vroegere Philipsgebouwen in Hasselt dateren van omstreeks de jaren zestig van vorige eeuw. Bezoekers konden zich aanmelden met de telefoon in een kastje naast de portierraimte. De telefoon zelf was al jarenlang verdwenen, maar de schoonheid van het scheve bemoste deurtje met de afgebleekte tekst trok mijn aandacht.

Oude vrouw (Vizoogcollectie)

Tijdens werkzaamheden in mijn buurt was er van het dak van een werf een zinken plaat afgewaaid. Telkens als ik er voorbij fietste en dat stuk op de rijweg zag liggen werd mijn aandacht erdoor getrokken. Ik liet het liggen. Maar na enkele weken, toen er dagelijks al honderden wagens overgereden waren, besloot ik de metalen plaat op te rapen. Er was iets met die plaat. Thuisgekomen viel me het gezicht van een oude vrouw op. Het wit van de ogen is het enige accent dat ik nog aanbracht.

Foto rechtsboven: **Object** (Vizoogcollectie)

Een spiegel van een wagen gevonden langs een drukke verkeersweg. Hij is getransformeerd tot iets anders waarbij hij zijn originele eigenschap 'spiegelen' verloor. Nu bezit hij een ontelbaar aantal facetten die als diamanten schitteren en een aanzet zijn om te filosoferen over het 'vorige leven' van dit object.

Foto rechtsonder: een loden plaat met de afdruk van de kasseien van de Leuvense Oude Markt

Rumenta

Het Noord-Italiaanse dialectwoord voor afval is rumenta. Ik leerde het kennen toen ik in 1996 in de Vooralpen van Piëmonte een huis bezat.

Die woning was een cruciale aanzet om intensief met recyclage aan de slag te gaan.

Het zat zo. Voor een zacht prijsje ik kon een boerderij-complex uit 1728 op de kop tikken. Zo'n zachte prijs... daar moest natuurlijk een reden voor zijn.

Er viel in de boerderij heel wat te restaureren, maar ook Bartolomeo speelde zijn rol. Hij was de oude buurman die ingetrokken was in het deel dat ik kocht. Zijn eigen woning was bouwvallig geworden en het huis naast het zijne stond toch leeg. Dus...

Bartolomeo, die in de omstreken bekend was als 'Bartolomeo il matto', de gek, verbleef er al bijna twintig jaar, geïsoleerd van de gemeenschap in een zwartgeblakerde kamer.

Zijn dagelijks voedsel bestond enkel uit melk en oud brood. Een Italiaanse wet kent aan krakers, na een verblijf van twintig jaar in een leegstaand pand, het eigendomsrecht toe.

Ik was dus juist op tijd. Juridisch gezien had ik het recht om de carabinieri in te schakelen maar dat zou de bejaarde man waarschijnlijk niet overleefd hebben.

Ik wou de man niet zomaar meteen uit zijn 'kamer' zetten al wist ik wel dat het een moeilijke klus zou worden. Bartolomeo had namelijk een manie om alles wat hij langs de weg vond en dat bovendien niet te heet of te zwaar was naar de boerderij te verslepen. De binnenkoer zag eruit als een stevig uit de kluiten gewassen containerpark. Noem maar wat en je kan ervan op aan dat het er stond.

Bartolomeo verzamelde selectief. Op de ene plaats lagen tientallen fietswrakken, op een andere koelkasten en televisies. Een bijgebouw met de afmetingen van een kleine gezinswoning was volgestouwd met rumenta.

Een van de cantina's – een bovengrondse kelder – bulkte van papieren en boeken, waaronder zelfs de niet zo fraaie lagerschoolrapporten van een eminente dorpsnotabele. Nog een andere ruimte bevatte duizenden flessen en ook het hoofdgebouw met drie verdiepingen en een ruime zolder was tot de nok toe gevuld. Het was mijn taak om deze grande collezione di niente op te ruimen. Ik droomde hardop van stiekeme verborgen schatten... maar dat viel tegen.

Bartolomeo begreep heel goed dat ik de eigenaar was en dat hij plaats moest ruimen. Telkens als hij op het veld ging werken of om een andere reden weg

was, glipte ik naar binnen. Ik voelde me een inbreker in mijn eigen huis. Het eerste wat ik deed was op zoek gaan naar wapens. Ik wist dat er een geweer en kogels waren. Er deed immers een verhaal de ronde dat Bartolomeo ooit gewapend de volle dorpskerk inrende omdat het luiden van de kerkklokken hem stoorde. En jawel, ik vond de wapens.

Voor mijn eigen veiligheid bezorgde ik ze aan de bevoegde instanties, het grote mes dat onder zijn bed lag nam ik ook mee.

Zo begon, met veel geduld, dag na dag het grote opruimavontuur.

Een bevriende buurman was bereid om met zijn tractor tientallen karrenvrachten metalen voorwerpen naar de gemeentelijke stortplaats te voeren. Waarde-loos meubilair, wijntonnen en afvalhout werden opgestookt. Maandenlang was de rookpluim voor de valleibewoners een indicatie waar ik woonde. Alles ging goed tot Bartolomeo in de gaten kreeg dat zijn 'collectie' langzaam maar zeker verdween. Ik was de schuldige en telkens hij me zag, schoot hij in een tomeloze woede. Non toccare! "Niet aankomen" was een kreet die geregeld over de binnenkoer schalde. Het gebeurde dat hij vervaarlijk zwaaiend met een bijl op me af kwam en brulde hij dat hij me zou vermoorden. Ik liet me hierdoor niet intimideren en zei "Kom Bartolomeo, we gaan een rondje lopen." Gelukkig voor mij was de man kortademig en moest hij na enkele tientallen meters afhaken en enkele uren rusten. Dit liet me dan weer toe om mijn opruimactie te voltooien.

Uiteindelijk kwam ook voor Bartolomeo alles in orde. Zijn zoon en dochter, jarenlang zonder contact met hun vader, hoorden allerlei geruchten en kwamen ongerust kijken. In het begin heel wantrouwig en met heel wat argwaan, maar geleidelijk aan groeide het vertrouwen. Ze restaureerden Bartolomeo's woning en installeerden er voor hem alle moderne voorzieningen. Hun vader werd goed gekleed, gevoed en verzorgd en ik vermoed dat hij lang en gelukkig leefde. Toen alles opgeruimd was hield ik uiteindelijk maar een handvol objecten over die in aanmerking kwamen om tot kunstwerk opgewaardeerd te worden.

Foto rechts: **Koppel** (Vizoog-collectie)

Twee subtiele figuren die ooit onderdelen van landbouwwerktuigen waren

De schoonheid bevindt zich in de ogen van de kijker.

Werken uit de Italiaanse periode

Foto links: **Hart** (Vizoogcollectie)

De overlangs gezaagde helft van een goedaardige tumor van een accacia-wortel leverde deze hartvorm op.

Foto onder: **Slak** (Vizoogcollectie)

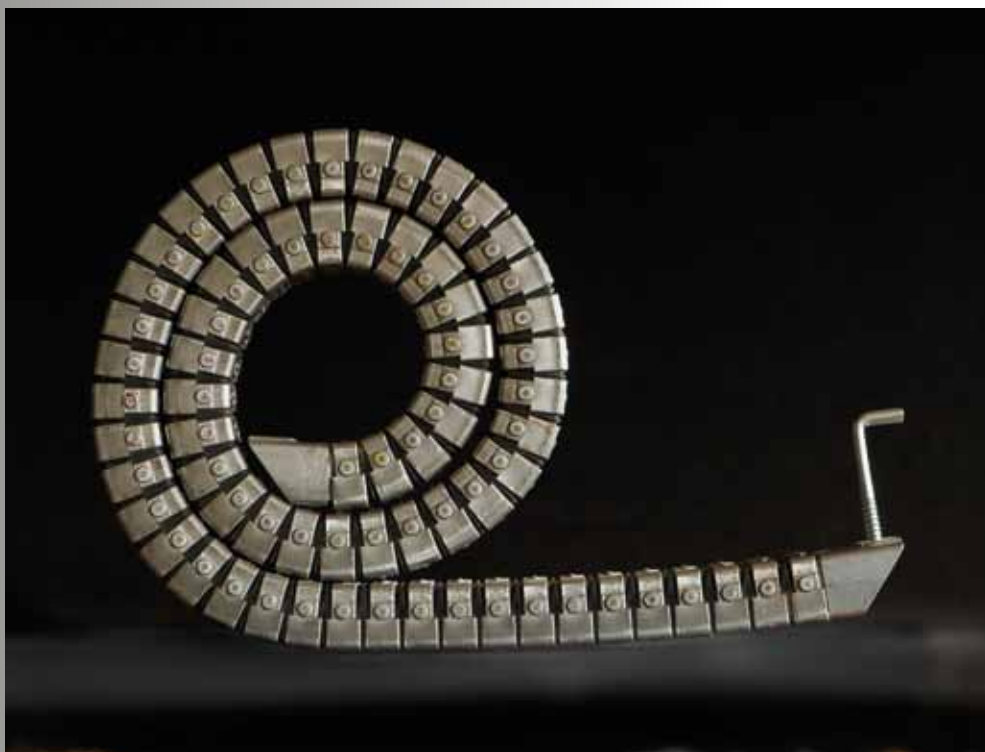
Een robotarm uit een Olivettifabriek reïncarneerde als slak.

Foto rechts: **Vurige draak** (Vizoogcollectie)

De basisvorm van deze draak is een notenhouten plank die horizontaal op de grond lag met nerven die door de elementen uitgevreten werden. De 'mond' was al aanwezig en de natuurlijke oogholte stond op de juiste plaats. Een stuk dat van de rechterzijde van de plank loskwam, werd de tong. Ik zaagde het op de gewenste lengte en gaf het een rode kleur.

Foto rechts: **De geest uit de fles** (Vizoogcollectie)

Wortelhout dat gevormd werd tussen rivierkeien

I chiodi, de spijkers

Het Italiaanse woord voor spijker is *chiodo*, in het meervoud wordt dit *chiodi*. In tegenstelling tot nagels die met machines gemaakt worden, zijn spijkers ambachtelijk vervaardigd.

Deze spijkers vertellen elk hun eigen doorleefde verhaal. Hun geschiedenis begint in Italië in de Valchiussella (de gesloten vallei), een bergachtige streek in Piëmonte waar ze gesmeed werden.

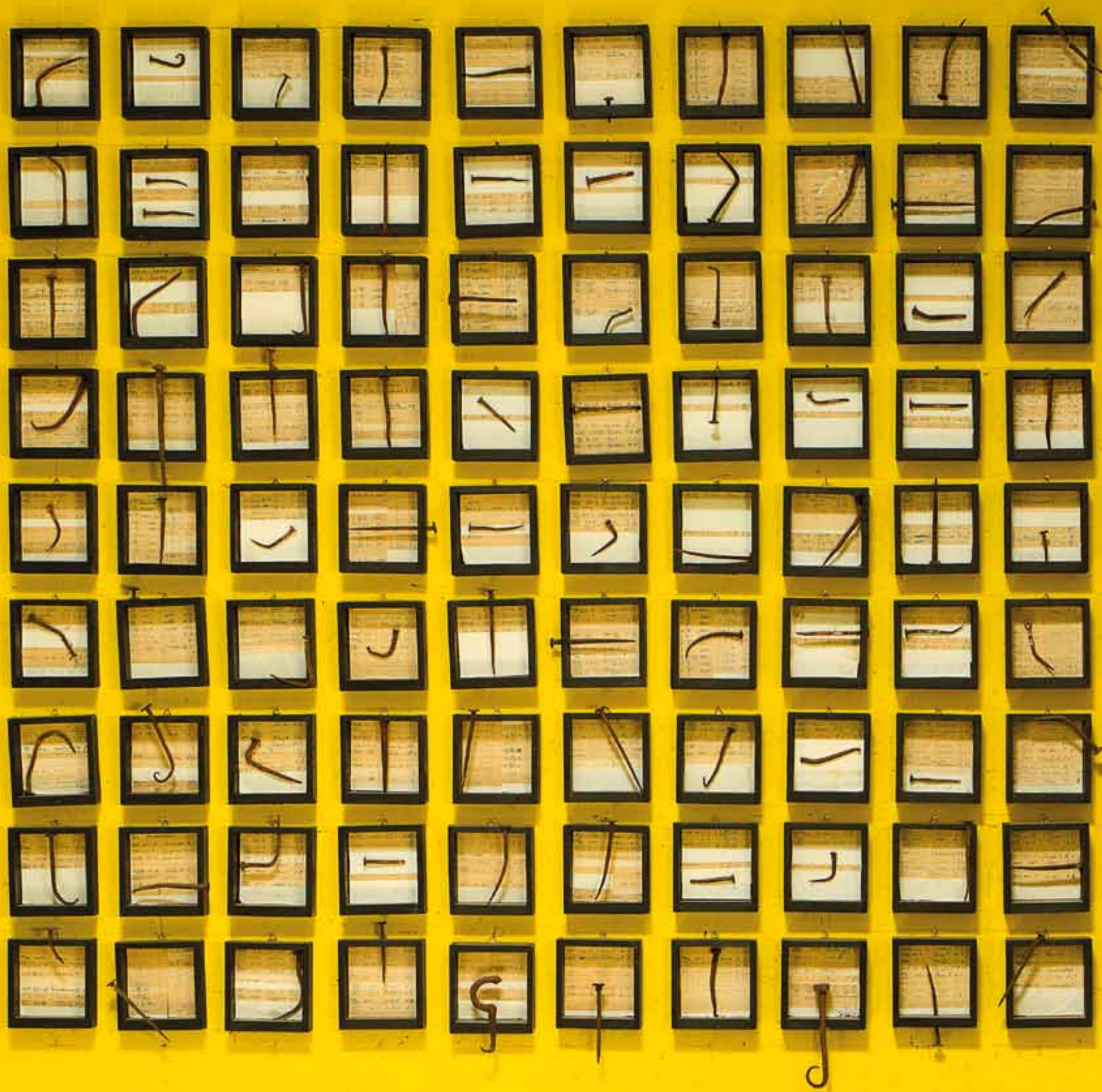
Een verzameling van tientallen spijkers, in doosjes en met handgeschreven achtergronden, uit de 1945 en gevonden in Kessel-Lo.

Een veelheid aan imperfecte voorwerpen. Elk met hun eigen individuele verhaal.

I chiodi is een metafoor voor de persoon die op een bepaald moment van zijn leven nood heeft aan een tweede kans. Samen vormt deze groep een scala van levensverhalen.

In 1728 werden ze gebruikt in het dakgebinte van een hoeve in Vidracco. In 1996 werden ze bij restauratiewerkzaamheden uit de asse van de houtkachel gerecupereerd. De inwoners van Alice Superiore, een dorp in de Valchiussella, dragen tot op heden de bijnaam I Chiodi. Hun voorouders waren de smeden van deze spijkers.

BEACHCOMBING IN WEST-IERLAND

De esthetiek van de vervuiling

Van 1999 tot 2001 woonde ik op het meest westelijke punt van Europa, de Beara Peninsula in Ierland. Een prachtige, ruwe streek waar het massatoerisme nog niet uitgevonden is. Buitenlanders worden er *blow-in's* genoemd.

Vrij vlug werd ik er opgenomen in de bloeiende artistieke gemeenschap. En haast elke dag ging ik er strandjuten: eindeloos wandelen op de grens van water en zand, meditatieve wandelingen die me prachtig materiaal bezorgden. Westerstormen brachten materialen van over de oceaan mee en het duurde niet lang eer ik feilloos de baaien en stranden met de meeste kans op een goede oogst wist te vinden. Wat ik er allemaal vond, stimuleerde me tot een nieuwe, vruchtbare stijl van werken.

Een mooi verhaal, dat wel. Maar er is helaas ook de spreekwoordelijke en minder fraaie keerzijde van deze medaille. Dat strandjuten confronteerde me met een oprukkende kanker die vele slachtoffers maakt: milieuvervuiling. De conflicten tussen mens en milieu zijn in Beara pijnlijk zichtbaar. Kadavers van zeevogels, gestikt door het eten van plastic rommel, blijven onherroepelijk op mijn

netvlies gebrand. En de halfvergane resten van wat drijvend op de stranden aanspoelt ontsieren de stranden die in de literatuur ooit met hoofdletter werden bezongen. Neen, het is geen vrolijk zicht. Het laat ons beseffen dat de wereldzeeën enorm vervuild zijn. Wat ik ginder ervoer, was maar een fractie van wat er aan afval in de oceanen rondzwalpt. Miljoenen kilo's afval vanuit de hele wereld worden door de stromingen naar mekaar toe gedreven: plastic zakken, bekertjes en flessen, dozen en inpakmateriaal...

Alles herleid tot twee reusachtige draaikolken in de Stille en de Atlantische Oceaan. Het zou gaan over een oppervlakte van vijfendertig maal België. Overdreven en misleidend beweren sommige wetenschappers, integendeel zeggen anderen, de massa neemt jaarlijks toe. En niet zo'n beetje. Maar ze zijn het er wel over eens dat al dat plastic, dat steeds in kleinere stukjes afbreekt, toxisch is voor vissen en zeevogels. Naast vissen en vogels sterven jaarlijks ook nog eens 100.000 zeeschildpadden doordat ze de polymeren als voedsel beschouwen.

Plastic hoort gewoon niet thuis in de oceaan. Zo eenvoudig is het. In verschillende landen is er al een verbod op de vervuilende, lichtgewicht plastic zakken en stimuleert men het gebruik van de stevigere, herbruikbare tas. Studies bewijzen de positieve resultaten van deze aanpak.

In Cork werkte ik mee aan een project om de strandpollutie creatief aan te pakken. Via radiospots werden honderden mensen gemobiliseerd om onder de leiding van 'recyclagekunstenaars' alle vuilnis van zes stranden te verwijderen. Eerst werd alles verzameld en de onbruikbare rommel werd meteen afgevoerd. Wat restte, leverde interessant bouw materiaal voor kunstcreatie. Zes recyclagekunstenaars begeleidden evenveel groepen in het creatieve proces.

Links, de affiche die ik ontwierp voor de tentoonstelling in de prestigieuze Royal Cork Yacht Club, 's werelds oudste jachtclub.

Penguin, Beara peninsula, Ireland (Vizoog-collectie)
Een stuk wrakhout van een roeiboot werd een gestileerde pinguïn.

Foto rechts, **Room with a view**, Beara peninsula, Ireland (Vizoogcollectie)

Dit raam met spiegels maakte vroeger deel uit van de feestzaal van het ooit populaire Beara Hotel. Het werd in 1842 gebouwd en omstreeks 1900 gerestaureerd. Ik ontdekte het raam, waar de nep-sneeuw nog op plakte, toen ik in de ruïne rond-snuffelde.

Meer dan een eeuw lang moeten onnoemelijk veel ijdele feestvierders zich hierin onbewust gespiegeld hebben. Feestelijke herinneringen in de barsten van een oud raam.

Links: **Puffin**, Beara peninsula (Vizoogcollectie)
Hoewel papegaaiduikers (puffins) geen steltlopers
zijn, vond ik toch dat de benaming bij de uitstraling
paste.
Rechts: **Godin**, Beara peninsula (Vizoogcollectie)

The ghosts from The Kylemore, Beara Peninsula (Vizoogcollectie)

Ik vond dit wrakhout enkele maanden na het vergaan van The Kylemore, het schip van Sean Cotter. De plaats waar de stroming vanaf de plaats des on-

heils de wrakstukken deed aanspoelen was bezaaid met brokstukken van het schip.

Sean was een zeeman van hoog aanzien in de gemeenschap. Vanaf zijn veertiende jaar was hij visser. Hij werd 61 jaar.

Saint Gervase

23 november 2000 was een van de zwartste dagen uit de geschiedenis van Castletownbere. De Saint Gervase, een twintig meter lange trawler, was 's avonds uitgevaren om kabeljauw te vissen, maar in de ruwe wateren rond de vuurtoren *Fastnet Rock*, het meest zuidelijke deel van Ierland, in moeilijkheden terechtgekomen. Het schip zonk en vier jonge mensen verdronken. Een schokgolf van machteloos verdriet kliefde door Castletownbere.

Gary, 28, was de kapitein en hij had het schip amper drie maanden voor de ramp gekocht.

Kieran, nauwelijks 17, droomde er al zijn hele leven van om op zee te gaan varen en sinds die zomer was hij voltijds visser.

John, 18, was pas vader geworden en maakte vrij recent deel uit van de crew.

En ten slotte Jacques Biger, een 34-jarige populaire

Bretoen die sinds een tiental jaren op Beara woonde en door iedereen Jacques Chirac genoemd werd. Hij was pas zes maanden getrouwd met Gillian. Hij spaarde voor een eigen boot, zijn grote droom.

Ook voor mij waren dit bekenden. Vooral Jacques kende ik: telkens wanneer zijn familie op bezoek kwam, was ik – met mijn mondje Frans – de tolk voor papa Biger.

Door het zware weer konden de lichamen niet geborgen worden en de zoektocht werd gestaakt. De memorial in de overvolle kerk was een aangrijpend gebeuren. Toen de vader van Jacques vooraan in de kerk een foto van zijn zoon toonde kreeg gans de hele gemeenschap een krop in de keel.

De jonge weduwe was pas zwanger, haar zoontje kreeg bij zijn geboorte de naam van zijn vader, Jacques.

*Mysterium tremendum
et fascinans.*

*Een mysterie dat tegelijk
doet gruwen en fascineert.*

Rudolf Otto

Saint Gervase (Vizoog-collectie) is de naam van het werk dat ik maakte als herinnering en eerbetoon aan Jacques en zijn vrienden. Ik verwerkte er een aantal elementen uit hun vissersleven in. Zo staat de broodplank symbool voor de vissers die op zee hun boterham verdienen, de rib staat voor leven en dood, de metalen delen zijn een els om netten te herstellen. Verder zijn er nog enkele stukjes ballast: één voor elke dag dat de vissers uitvaren.

ZOÖMORF

Dierlijke vormen

Organische vormen die door natuurkrachten gepolijst werden, vertonen vaak een opmerkelijke esthetiek en een aantrekkelijke aaibaarheidsfactor. Dikwijls verkrijgen deze voorwerpen spontaan een zoömorfe vorm, een dierlijke vorm. Veel heeft onze fantasie daarbij niet nodig om er bestaande of mythische dieren in te herkennen. Aangespoelde stukken wrakhout, door de erosie van eb en vloed gestroomlijnd tot visachtige objecten, vragen weinig of geen toevoeging. Quasi perfecte vormen liggen voor het rapen, ten minste voor wie het geluk heeft ze te zien. Tientallen voorwerpen liggen te wachten op een tweede leven als een dierlijk object. In oude gereedschappen, keukenattributen of in allerhande gebruiksvoorwerpen kunnen sterke en krachtige archetypische vormen verborgen zitten. Deze contouren zitten zó gebakken in het collectieve geheugen waardoor ze duidelijk herkenbaar zijn.

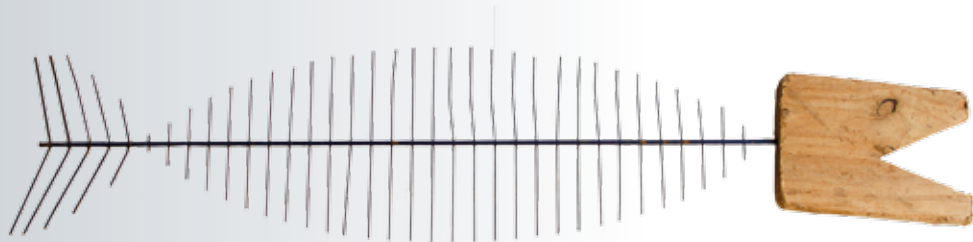

Foto links: Zeepaardje (Vizoogcollectie)
Een oude onbruikbare tang. Doordat er een stuk afbraak ontstond de karakteristieke mond van het paard.

Linksonder: Vissen (Vizoogcollectie)
Aangespoeld wrakhout, Beara Peninsula, Ierland. Deze objecten hadden weinig toevoeging nodig om de visvorm te accentueren.

Uil (Vizoogcollectie)
Een restant van een rieten boodschappentas, achteloos weggegooid en letterlijk gered van de brandstapel

Smilodon (Vizoogcollectie)
Een metalen stuk gevonden bij een opkoper van oude metalen. Vroeger deed het misschien dienst als hulpstuk om koeien aan te bevestigen of om een weide af te sluiten. Het kan natuurlijk ook iets heel anders geweest zijn. Doordat er een deel door erosie verdween, vormde wat overbleef deze gestileerde sabeltandtijger (Smilodon). Een topvondst.

Foto's: Deze werken uit de Vizoogcollectie werden in het kader van het Duitse Reart-project uit Ihlienworth tentoongesteld in Dessau, Nairobi en Dubai.

Boven: Paalworm, Rabbit, Vogel

Onder: Ornitorinco en Eend

Foto rechterpagina boven:

Kijk eens naar het vogeltje (Vizoogcollectie)
Een fototoestel en twee vorken werden de vogel. Zijn kooi stond open en de vogel koos de vrijheid.
Een knipoog naar de fotografie.

Foto rechterpagina onder: **Atame** (Vizoogcollectie)
Een paar schoenen vormt een koppel in liefdevolle omstrengeling.

Links: **Trofee** (Vizoogcollectie)

Deze twee stukken hout werden met enkele uren verschil gevonden in Siberut, Indonesië. De tak met het 'oog' is van een oerwoudboom. Het gewei is een tak van een mangrove.

Links: **Aapje** (Vizoogcollectie)

Hout met twee gaten, gevonden in Ierland en de mond is een kurken vlotter uit Finland.

Onder: **Spinnenkop** (Vizoogcollectie)

Het lichaam en de haardos zijn aangespoeld in de Beara Peninsula, Ierland. Het 'oog' is een loden balastring van een vissersnet. De 'poten' zijn gerecupereerd uit een kaartenbak. Oorspronkelijk waren ze recht en ze werden geplooid om een pootvorm te bekomen. Natuurlijk weten we dat een spin acht poten heeft, maar dat is bij artistieke expressie bijzaak.

Rechtsboven: **Figuur** (Vizoogcollectie)

gemaakt van een parapluhandvat

VERZAMELINGEN

Foto rechts: **Green Pig lamp** (Vizoogcollectie)
Een lichtgevende installatie met het fictieve product 'Green Pig'

Foto rechtsonder: **Artikel 10** (Vizoogcollectie)
Iedereen is gelijk voor de wet. Met de spaarvarkens als metafoor voor mensen wordt het duidelijk dat niet allen dezelfde ruimte hebben en er sommige uit de boot vallen. En ze blijven lachen...

Foto onder: een blik 'Green Pig' gevuld met cement en te gebruiken als boekensteun.

Overvloed

Soms is er, om welke reden dan ook, een overvloed aan materiaal van hetzelfde type. Dit kan heel inspirerend werken en de basis vormen van nieuwe werken. Zo kon ik ooit enkele honderden groene spaarvarkens op de kop tikken, vermoedelijk van een bank die haar imagokleur veranderde. Deze weelde aan materiaal was voor mij een creatieve impuls die resulteerde in een hele reeks groen geïnspireerde scheppingen.

Dobbelstenen

Het op de kop tikken van enkele honderden teerlingen was een groot feest. We ontwikkelden een participatieproject dat over een periode van meerdere maanden liep. Bezoekers van het socio-economie bedrijf 'Wonen en Werken' in Leuven werden uitgenodigd om één dobbelsteen willekeurig in een bakje te kleven. Het resultaat werd een bonte mengeling van bakjes zoals te zien is op de foto onderaan. Rang, stand, huidskleur van de bezoekers en medewerkers speelt hier geen rol. Iedereen is evenwaardig én heeft recht op een tweede kans. Het belang van het participatieve groepsproces is een gegeven dat men niet mag onderschatten. Het resulteert in een positieve communicatie tussen medewerkers en stakeholders.

Foto links: **Verzameling** (Vizoogcollectie)

Foto boven rechts: **Dobbelstenen**
Een medewerkster van de boekhoudkundige dienst ging een carrièrewissel maken en de collega's vroegen me om een gepast kunstwerk voor haar te maken. Een hele opgave waarbij het eropaan komt om voldoende empathie te hebben met de ontvanger van het werk en vanuit dat gegeven inspiratie te putten. Brigit werd voetverzorgster. Door een schoenmakersleest te combineren met vijf dobbelstenen, één voor elke teen, bereikten we ons doel. De nummers staan in volgorde, zoals het hoort bij een boekhouder en ze staan op een voet zoals het hoort bij de pedicure.

Foto onder: **Tweede kans** (Vizoogcollectie)
Gerecycleerde dobbelstenen als metafoor voor een tweede kans krijgen

Redivivus

Het Latijnse begrip *Redivivus* wil letterlijk zeggen: opnieuw tot leven gebracht. Als bij een soort 'verrijzenis' krijgen deze objecten een nieuw leven. We merkten dat in kringloopcentra 'knuffels' binnenkwamen. Zoveel dat ze in grote zakken afgevoerd werden. De creatieve oplossing die we vonden was om uit de grote voorraad pluchen figuurtjes een bruikbare selectie te maken om te transformeren in 'Leffunkies'.

Leffunkies (Vizoogcollectie)

Verwaarloosde knuffels worden binnenstebuiten gekeerd. Hierdoor tonen ze hun ware aard. Deze objecten zijn genummerd en kregen de naam van een ridder. Iets om bij stil te staan is de opmerkelijk perfecte afwerking die zichtbaar wordt wanneer we de knuffels verwerken.

Wanneer de gedachten flitsen

Het woord 'inspiratie' komt van *inspirare*, wat letterlijk 'inblazen' betekend. Het is verwant aan fantasie maar toch niet hetzelfde. Als begrip is inspiratie moeilijk te omschrijven. Ieder van ons kan er voorbeelden van geven en vertellen hoe het ontstaat. Voor de ene is het een proces waarbij verstand en logica samenwerken, voor de andere ontstaat het vanuit een eigenzinnige kijk op de wereld.

Deze 'levensadem' – de mentale ingeving die we nodig hebben om creativiteit vorm te geven – is volgens Socrates en andere filosofen een roes-ervaring die alleen kan ontstaan wanneer je tijd én rust hebt. Volgens Socrates houd je je best ver van alle stadsgewoel bij het zoeken naar inspiratie. Socrates werd veroordeeld tot de gifbeker onder andere omdat hij een slechte invloed op de toenmalige hangjongeren zou gehad hebben. Wat zou hij vandaag denken van de drukke steden waarin wij leven? Waarin wij gebombardeerd worden met vluchtige impulsen die geen blijvende indruk maken? Waarin we altijd maar op zoek gaan naar sterkere ervaringen?

The hand of God (Vizoogcollectie)
In gerecycleerde poppenhandjes zag ik de link met een detail van het bekende fresco van Michelangelo in de Sixtijnse kapel te Rome.

Een stukje afgebladderde verf, het oogt banaal maar bezit een frêle schoonheid. Het was getuige van de sociale onlusten in 1987 in de mijnen van Waterschei.

Apollinisch en Dionysisch

De Duitse filosoof Friedrich Nietzsche (1844 -1900) deelde inspiratie op in twee tendensen die volgens hem in elke kunstvorm aanwezig zijn, zij het in verschillende mate: de Apollinische en de Dionysische. De Apollinistische tendens – afgeleid van de Griekse god van de kunsten Apollo – staat symbool voor een doordacht en beheerst platonisch ideaal dat boven de mensen staat. De Dionysische tendens komt van Dionysus, de Griekse god van wijn, dans en het opgaan in een extatische roes. Hij is aards, menselijk en maakt intuïtief en onbeheerst plezier. Nietzsche, zelf een voorvechter van de Dionysische filosofie, was van oordeel dat de westerse wereld veel te ver naar het Apollinische afdreef.

Veel geduld

Bij sommige voorwerpen is de inspiratie als het ware aanwezig in het object zelf. Zo eenvoudig en authentiek dat het onmiddellijk vertelt waar het voor staat of wat het wil uitbeelden. We moeten – bij wijze van spreken – alleen maar nadenken over de juiste omkadering voor een optimale presentatie.

Bij andere objecten voel je de potentiële artistieke waarde, maar om de ene of andere reden ontbreekt de juiste invalshoek. De boodschap is hier niet aan de frustratie toe te geven, maar geduld te hebben, heel veel geduld. Soms ettelijke jaren. Een noodzakelijke incubatietijd die kan leiden naar het ultieme eureka-moment. De flits waarin we die eenvoudige én krachtige oplossing zien, die uitmondt in een bevredigende, natuurlijke en door-dachte compositie. Hoe graag we het ook willen, het is vrijwel onmogelijk om constant intensief met gevonden voorwerpen bezig te zijn. Het moet plezierig blijven en mag geen sleur worden. Soms is er een tijdelijke impasse en ontstaat er een lange inspiratieloze periode. Waarna we meestal terug in een creatieve stroomversnelling komen.

Foto: Een verzameling glazen stoppen die al lang liggen te wachten op hun eureka-moment.

Het narratieve van objecten

Elk doorleefd voorwerp vertelt een eigen verhaal. Bepaald door het toeval, door de kunstenaar of waardoor ook. Bij het kijken naar een object mogen we als observator onze fantasie de vrije loop geven.

Door een tomeloze verbeeldingskracht toe te laten mag ieder zijn eigen verhaal verzinnen om de geheimen van het object in te vullen.

We kunnen ons ook de vraag stellen: wat bedoelt de kunstenaar met dit werk?

Door dieper te graven in de gelaagdheid van het werk ontdekken we verhalen van hoop, verdriet, liefde, leven en dood.

Twee benaderingen van het thema 'stille'.

*Foto links: **Stilte 1** (Vizoogcollectie)*

Een letterlijk platgewalste bombardon, ooit de trots van de dorpsfanfare, nu een object dat een heel ander verhaal vertelt.

*Foto boven: **Stilte 2** (Vizoogcollectie)*

Ogenschijnlijk banale vezels gevonden in de oude mijngebouwen van Waterschei. Ik plukte ze uit de deuren van de directie-ruimte. Ze dempten vanaf 1900 het gebulder van de werkruimte voor de directie en omgekeerd het kraakeel in de directieruimte voor de werknemers.

Vooral tijdens woelige perioden bewezen deze pluusjes hun nut.

DUBBELE BODEMS EN VERKEERDE BENEN

Double Moule (Vizoogcollectie)

Deze gietvorm is een rommelmarktvondst. Het is de helft van een geheel en door het intensieve gebruik zichtbaar gehavend. Dit alleen al maakt het voor mij een boeiend object. Deze mal is gemaakt om mosselen van chocolade te vervaardigen. Het bevat tezelfdertijd de vrouwelijke 'la' moule (mossel) en de mannelijke 'le' moule (mal).

Dit object is een eerbetoon aan Marcel Broodthaers (1924-1976) die bij het grote publiek vooral bekend is door zijn controversiële mosselpot. Deze kunstenaar maakt in 1964 zijn eerste beeldend werk: Pense-bête, waarin hij, omdat hij zich als dichter mislukt voelde, zijn dichtbundels in plaaster fixeerde.

Eén van de gedichten was La Moule met de tekst: 'Cette roublarde a évité le moule de la société. Elle s'est coulée dans le sien propre. D'autres, ressemblantes, partagent, avec elle l'anti-mer. Elle est parfaite.'

Het dier heeft zichzelf vormgegeven. Het is individu en samenleving, mal en werkstuk, matrijs en munt, schepper en schepsel tegelijk.

De dubbele betekenis in de Franse taal, le moule en la moule is de kern van een groot aantal van broodthaers beeldende werken. Het SMAK bezit zijn belangrijkste werken, die te bewonderen zijn in het speciaal ingerichte Broodthaers-kabinet.

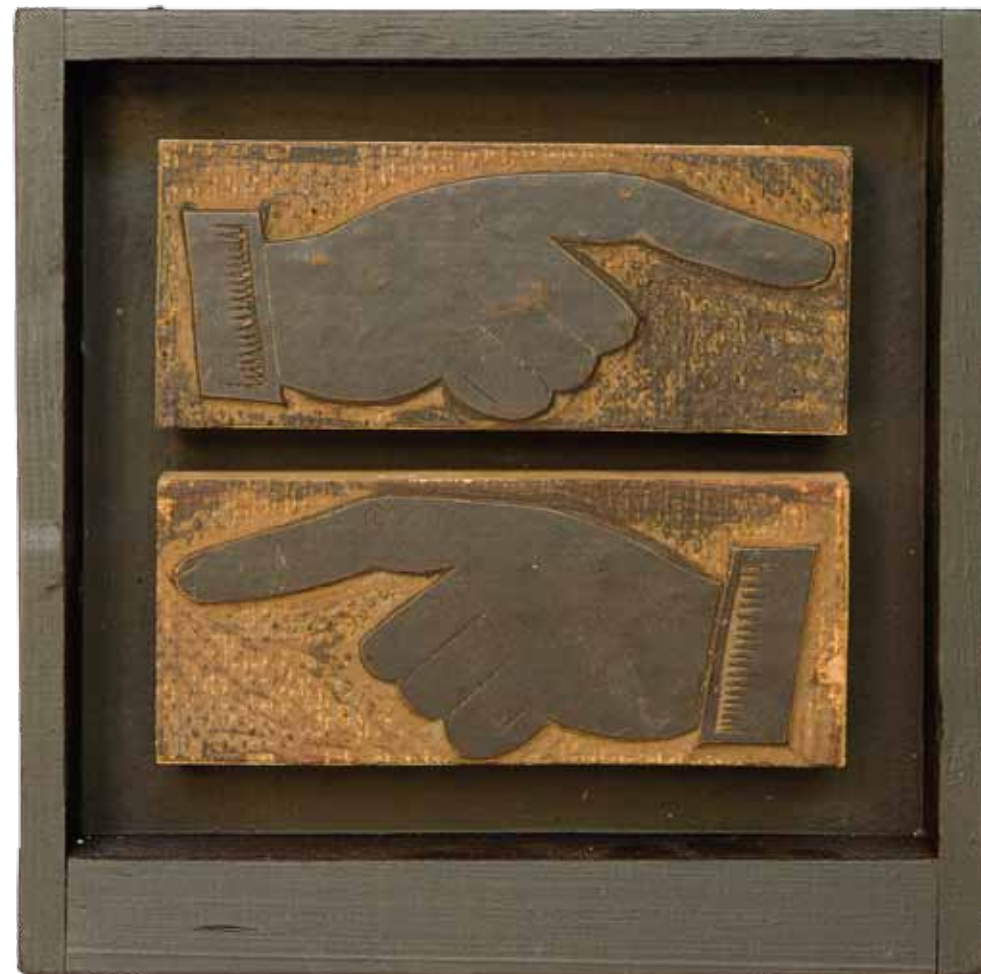

Foto boven: **Richting** (Vizoogcollectie)

Twee drukvormen vanuit de tijd dat er nog letterlijk met 'druk' gedrukt werd. Deze clichés werden gebruikt om op affiches aandacht te trekken.

'Het is niet belangrijk welke richting je neemt, zolang je maar vooruitgaat'. (tekst op vrachtwagen)

Foto onder: **Het verkeerde been** (Vizoogcollectie)

Archeologische vondst, exact de plaats waar de Noormannen in 884 te Leuven verslagen werden. Voor dit werk nam ik een loopje met de geschiedenis. Het varkensbeen is ongeveer tweehonderd jaar oud. De inscriptie is in Futhark, runenschrift. Fonetisch leest men dat als 'e goe birreke', Leuvens dialect voor 'een goed biertje'.

GROVE BORSTELS

Harja (Vizoogcollectie) gevonden op Hietaniemi, de begraafplaats voor veel bekende Finnen in Helsinki. De 'haren' zijn zo bros geworden dat enkel voorzichtig kijken mogelijk is.

De Zen van de borstel

Na een leven van schuren, boenen en schrobben – waarbij vuil te verwijderen hun nederige taak was – hebben ze zich bevrijd uit hun bestaan vol lijden en de weg naar het geluk gevonden. In hun nieuwe leven hebben deze reïncarnaties de verlichting gevonden. Overdreven? Misschien een beetje... Voor mij zijn het majestueuse objecten die – door het intensief louterend gebruik – een transcendentie ondergingen en voorwerpen met een aparte schoonheid werden.

Gouden masker

Cobh, bij Cork, werd vooral bekend door twee schepen die de wereld lieten daveren.

Hier immers maakte de Titanic zijn laatste stop voordat hij de Atlantische Oceaan opvoer en wat verder ligt sinds 1915 op honderd meter diepte het wrak van het luxueuze passagiersstoomschip Lusitania nadat een Duitse torpedo het tot zinken bracht. Gedurende twee weken verbleef ik als artist in residence in de vuurtoren van Cobh. Tijdens het strandjuttten vond ik er dit object, een oude afgesleten borstel. De aangebrachte gouden kleur geeft de vondst een statig cachet.

Foto boven: (Vizoogcollectie) intensief gebruikte borstel uit een Mechels opleidingscentrum.

Foto rechtsonder: (Vizoogcollectie) Mysterieus object.

Dromen

Iedereen heeft fantasie, maar niet iedereen doet er bewust iets mee. De roze bril van de dagdroom helpt ons saaie momenten te overbruggen en brengt ons in een andere wereld. We kunnen onze dromen ook gebruiken als inspiratie om verder mee te werken. Door te vertrekken vanuit een totaal absurd gegeven en dit vanuit onze ratio verder uit te bouwen kunnen we te gekste dingen realiseren. Gewoon omdat het prettig is. Fantasie stelt ons in staat op een creatieve manier om te gaan met onze problemen en van uit niets iets te maken. Zoals Einstein zei: "Fantasie is belangrijker dan kennis, want kennis is begrensd."

Droom, (Vizoogcollectie)

Het 'hondje' is gemaakt uit een stuk van een Italiaanse rakel en een stuk hout uit het Indonesisch regenwoud. Het been werd gevonden in Ierland.

Assemblage

Het woord 'assemblage' is afkomstig uit het Frans en betekent 'samenvoeging'.

In de kunstwereld duidt men met dit begrip werken aan die gemaakt zijn uit diverse voorwerpen. Een beeldentaal die op een eenvoudige en directe manier surrealistisch is. Je kunt het werk een titel geven die met je verhaal in verband staat. Geregeld kan je dan wel de vraag krijgen wat die titel eigenlijk wil zeggen of waarom je zo'n werk maakt. Voel je niet verplicht je diepste zieleroerselen uit te leggen: de magie moet blijven gloeien. Soms levert het grappige resultaten op met de waarheid een loopje te nemen en een verhaal te verzinnen waardoor het geheel nog mooier wordt, maar waarbij de toeschouwer op het verkeerde been wordt gezet. Een binnenpretje van de kunstenaar...

Wanneer een kunstwerk wordt samengesteld uit verschillende heterogene onderdelen die niet onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, noemt men dit een installatie.

Boven links: **Dicefalische, tweehoofdige beer op sterk water** (Vizoogcollectie)

Boven rechts: **Ridder** (Vizoogcollectie)

Dit werk is opgebouwd rond een stuk metaal dat de mond geworden is. Oorspronkelijk was dit de bovenkant van een stevige paal die gebruikt wordt om circustenten recht te zetten. Deze palen worden met enorme hamers in de grond geklopt. Na verloop van tijd gaat het metaal onder de druk van het vele kloppen steeds verder omplooiën. Tot metaalmoeheid optreedt en een deel loskomt. Zo'n stuk vond ik nadat het circus vertrokken was. Het werd een ridder die veel slagen gekregen heeft.

Raimondo

Iedereen kent de **sansevieria**, de onverwoestbare plant die minimale verzorging nodig heeft. Er zijn mensen die deze plant haten en er zijn mensen die hem een warm hart toedragen.

In Vlaanderen is de plant bekend als 'vrouwentongen'. In Nederland kent men hem als bajonetplant en in Engeland *mother-in-law's tongue*. Kortom een sympathieke plant. Wat weinigen weten is dat de naam van deze plant, **sansevieria**, een eerbetoon is aan Raimondo di Sangro (1710-1771), de prins van San Severo. Deze excentrieke edelman was tegelijk filosoof, astronoom, dichter, schrijver, strijder, patroon, uitvinder, goochelaar, wetenschapper en alchemist. Een mysterieuze kruising tussen Leonardo da Vinci en Dr. Frankenstein. Als een soort eerbetoon noemde ik dit werk naar Raimondo, de geniale gekke wetenschapper.

Groter en grootst

In een vlaag van jeugdige overmoed wou ik een heel groot werk maken met windmolenwieken. Na wat zoekingswerk en wat rondbellen mocht ik in Nederland gratis enkele windmolenwieken ophalen. Een buitenkansje! Die dingen waren meer dan vijftig meter lang en dus voor mij onmogelijk te vervoeren. (Vandaag zijn de meeste wieken ongeveer vijftig meter lang en in Duitsland werkt Siemens er aan een windmolen met wieken van vijfenzeventig meter lang!) Ondanks de kale reis was het een leerrijke ervaring. Uiteindelijk kon Geert Verbeke dank zij zijn vervoerexpertise de buit binnenhalen.

Foto links: **Raimondo**, een *sansevieria* gemaakt van een originele vliegtuigpropeller die in twee gezaagd werd waardoor de typische bladvorm gestileerd vorm gegeven werd.

Foto's: Op bezoek bij NGup in het Nederlandse Nijverdal. Lex van Alphen, links op de foto, wou deze oude windmolenwieken graag kwijt. Hoe graag we ook wilden, wij konden hem spijtig genoeg niet helpen.

EEN BIZARRE VONDST

Ramptoeristen

De gemummificeerde kat vond ik op een zolder in Antwerpen. Het arme beestje stierf er toen een omgevallen plank zijn rug brak. Doordat de zolder verwarmd was en daardoor zeer droog, trad er geen rottingsproces op. Ondanks het gruwelijke beeld, je hoort als het ware de doodsschreeuw van het dier, is er tegelijk een ongrijpbare fascinerende schoonheid.

De toevoeging van de muizen die als ramptoeristen rond het kadaver staan, zorgt voor een vreemde en absurde sfeer. De zwarte muizen zijn epoxy-afgietsels van 'snoepmuisjes'. Omdat ik de dierenvrienden niet op de tenen wil trappen, vermeld ik er graag bij dat voor dit experiment nooit echte muizen misbruikt werden...

DE VISSER VAN HET VINNE

Een provinciedomein

Het Vinne is momenteel het grootste natuurlijk meer van Vlaanderen. In de negentiende eeuw werd het drooggelegd. In 1930 kocht de *Union Allumetiere* 'Het Vinne' om de bodem van het meer te beplanten met Canadapopulieren voor de productie van lucifers. Het gebied werd in 1974 eigendom van de provincie Brabant, die er grotendeels een zacht recreatie-gebied van maakte. In 2005 werd het natuurlijk meer in belangrijke mate hersteld via een natuurinrichtingsproject van de Vlaamse Landmaatschappij. Het domein biedt mogelijkheden voor natuurbeleving met avontuurlijke wandelpaden, uitkijktorens, vogelkijk- en schuilhutten. In deze prachtige omgeving mochten we een kunstwerk integreren.

ALLES IS MOGELIJK

VERWAARLOOSDE LADDERS

De woon- en werkomgevingen waar men – van basisidee tot uiteindelijke uitvoering – met recyclage werkt, zijn eerder uitzonderingen. Toch merken we vanuit diverse hoeken een groeiende interesse en trachten we zelf ook bij het ontwerpen van interieurs nieuwe originele invalshoeken te vinden. Bijvoorbeeld door oude houten ladders in het ontwerp te integreren.

Ladderopvangcentrum

Wat doe je wanneer je je ideeën wil verwezenlijken en er geen beschikbaar materiaal is? Dit probleem stelde zich toen ik een aantal jaren geleden het idee had om oude, houten ladders te recyclen. Het enige probleem... ik had geen ladders. Om aan het nodige materiaal te geraken bedacht ik een snood plan. Naar analogie van de opvangcentra waar gepensioneerde paarden affectie en verzorging krijgen zodat ze zorgeloos kunnen genieten van hun oude dag, deed ik hetzelfde voor ladders en richtte ik het Groot Leuven Ladderopvangcentrum op, met als begeleidende tekst: 'Een paradijs voor verwaarloosde, beschadigde en ongewenste houten ladders'. En het werkte! Mensen brachten ladders, en ik mocht ladders gaan halen. Kortom, mijn opzet was geslaagd. De ladders kregen een tweede leven in interieurs, als tafel, als boekenkast, ... Het idee was aanstekelijk en inspireerde heel wat bezoekers. Ondertussen zijn we enkele jaren verder en vinden tientallen ladders een tweede leven.

Foto links:
Jonas trots met de ladder van De Circuskamer
Foto boven:
Het ladderopvangcentrum tijdens zijn hoogdagen.

Foto onder: De Botervatstoelen (Vizoogontwerp)
een van de eerste toepassingen met gerecupereerde
ladder-elementen als poten. De zit is gemaakt van
een een oude boterton (inzet) die verzaagd werd.

Bureaus met ladders

Het vormgeven en inrichten van de kantoren van Cirkus in Beweging, het Leuvense Circusatelier is een voorbeeld van wat mogelijk is met doorgedreven recyclage. De ruimten waren niet echt groot en moesten optimaal plaats bieden aan verscheidene mensen.

In samenspraak met de betrokkenen werd een lijst opgesteld met de respectieve noden en verlangens. Deze wensen werden de leidraad voor een burelen-ontwerp 'à la carte'.

Ladders werden bureaus, een bibliotheek, boeken-steunen, een archiefkast, ...

RECYCLAGEMEUBILAIR

Ecodesign

Het bruist op het terrein van de ecodesigners. Tijdens de jaarlijkse Designweek in Eindhoven valt de prominente aanwezigheid van eco-ontwerpen op. Naast de klassiekers zoals het schrootjes-meubilair van trendsetter Piet Hein Eek – die in 1990 afstudeerde met een kast van sloophout – zijn er verscheidene ontwerpers die afgeschreven basismaterialen en oude meubelen een nieuwe functie geven. In magazines verschijnen geregeld artikels over vernieuwende ontwerpen en men durft het als alternatief zien voor traditioneel meubilair.

Wanneer we met Vizoog meubilair ontwerpen, gaan we zo ecologisch mogelijk te werk. We streven naar de vernieuwende harmonie die ontstaat bij het combineren van gerecycleerde elementen met nieuwe materialen. Deze unieke stukken zijn *eyecatchers* met een uitgesproken esthetiek en worden ontworpen voor een specifieke plaats in een vertrek of een doelgerichte functie in een totaalproject. Een regelmatig terugkerend stijlkenmerk bij onze ontwerpen is het gebruik van gerecycleerde glasramen. Wanneer we in een ontwerp met nieuw hout werken, informeren we of dit een FSC-label heeft. Dit is het certificaat dat aangeeft dat de herkomst van duurzaam bosbeheer is en dat de hele handelsketen tot bij de consument gecontroleerd wordt.

Foto boven: René geeft instructies voor het optimaal verwerken van een oude deur.

Midden: Oude bedplanken worden een salontafeltje.

Foto onder: Het afgewerkt salontafeltje met als inleg marmer gerecycleerd van een nachtkastje.

Rechterpagina: Op maat gemaakte kast, met oude schuiven. De blikvanger is een mooi art deco glasraam dat ingewerkt werd in een nieuwe deur. Eiken achterwanden van oude kleerkasten werden de fronten van de deuren en rolbakken op wieltjes. Het kastframe is van 'rubberwood'.

(ontwerp Vizoog, uitvoering 't Atelier Mechelen)

Ontvangstruimte

In deze balie zijn zeven volledige ladders verwerkt. Het blad is hoogwaardig restmateriaal, gekregen van een meubelatelier. De relatief kleine stukken vormen een patchwork van verschillende houtsoorten. De cursisten van de opleiding hulpschrijnwerker van Wonen en Werken brachten deze complexe opdracht tot een goed einde.

Tafel

Het blad van deze tafel is een oude boerderijdeur. De afbladderende verf is zo goed mogelijk gefixeerd om het authentieke karakter te bewaren. Deze 'deur' is omlijst met beukenhouten elementen afkomstig van oude bedden. De tafelpoten zijn ladder-elementen.

Foto links: Maarten aan het werk tijdens de constructie

*Interieurdetails van 'De Kleine Prins' een accountant-kantoor.
De lichtinval door het gerecycleerde glas-in-loodraam geeft de ruimte een warme sfeer. Het tafelblad is gemaakt van oude houten stellingen van bouwvakkers.*

Unieke interieurs à la carte

Interieurs die volledig vormgegeven zijn vanuit het recyclagegegeven kunnen bijzonder fraaie resultaten opleveren. Wanneer alle elementen met elkaar harmoniëren kunnen we zelfs spreken van een *Gesamtkunstwerk*. De ideeën en schetsen voor het ontwerp worden uitvoerig met de opdrachtgever besproken en nadien met respect voor zijn visie uitgevoerd. Hierbij wordt samengewerkt met gespecialiseerde ateliers in de sociale-economische omgeving. Deze ateliers zijn gespecialiseerd in het uitvoeren van aparte opdrachten en ze kunnen deze buitenbeentjes van ontwerpen op een betaalbare manier en kwaliteitsvol tot een goed einde brengen. Dit kan soms wat langer duren, maar het blijft de moeite. Een betrekkelijk nieuw en interessant gegeven is het Fablab. Dit is een laboratorium waar men voordelig gebruik kan maken van machines zoals *lasercutters*. De combinatie van enerzijds oude gerecupereerde planken, stoelen of wat dan ook met deze hightech-apparatuur levert resultaten die we enkele jaren geleden niet konden dromen.

One-offs

Soms wordt een object *one-off* genoemd. Het gaat dan om een functioneel voorwerp dat eruitziet als een industrieel vervaardigd product, maar waarvan maar één exemplaar bestaat. Deze uitdrukking komt van de gewoonte van Amerikaanse fabrikanten om hun producten te nummeren: *20-off*, *500-off*, een gebruik dat zijn oorsprong vindt in de gieterijen waar men met mallen werkte. Een *one-off* was dus één vorm die refereerde aan het prototype. *One of a kind*, een uniek stuk of een unieke persoon, is een uitdrukking die haar wortels heeft in het begrip *one-offs*. In de designwereld duidt men met dit begrip ontwerpen en sierobjecten aan die niet de bedoeling hebben om gedupliceerd te worden.

Ploptafel (Vizoog-ontwerp)

Dit tafeltje is een constructie van een pallet en vier ontstoppers. Het pallet is een type dat gebruikt wordt voor drukkerijpapier en is kwalitatief beter dan de europaletten. Dit ludieke prototype heeft niets te maken met een welbekende kabouter. Het ontwerp dankt zijn naam aan het geluid dat de poten maken wanneer de tafel verplaatst wordt.

HIER BRANDT DE LAMP

Het vervaardigen van lichtobjecten vormt een aparte uitdaging. Verschillende voorwerpen lenen zich uitstekend tot upcycling tot fraaie lamp.

Of we een lichter, een tafellamp of een sfeervol lichtobject maken, met wat handigheid én met het huidige aanbod aan betaalbare ledlampjes is een fantastisch resultaat verzekerd.

Boven: De Melomaan (Vizoogontwerp), een lamp gemaakt met twee geplooid fonoplaten die in mekaar passen.

Rechts: Lichtobject met fototoestellen uit de jaren '50 en ledlichtjes.

*Links: Lichtobject met **instamatics** en leds (Vizoogontwerp).*

Dit type fototoestel was in de periode 1965-1970 hét geschenk bij plechtige communiefeesten.

Pagina rechts: Lichtobject met glazen laboratoriumbuisjes en leds (Vizoogontwerp).

Anarchie met breipriemen

Het belegen imago dat breien had – handvaardige vrouwtjes die in het pretelevisietijdperk tijdens de lange winteravonden met breien de tijd doodden – is duidelijk ingehaald door het hippe wildbreien. Een techniek die ook te gebruiken is om gevonden voorwerpen letterlijk in een nieuw jasje te steken.

Ringen (Vizoogcollectie), Scheepswerf, Roermond. Deze twintig kilo zware ringen tonen hun zachte kant.

MEMORIES ARE MADE OF THIS

De fotodoos van oma

Ergens weggestoken weten we waar ze ligt, de doos met de oude foto's, herinneringen van oude familieleden netjes uitgedost voor een feestelijke gebeurtenis. Kinderen houden ervan om door zo'n schat te neuzen en zo hun voorgeschiedenis te leren kennen. Sommige foto's zijn echte pareltjes, zeker wanneer ze gekiekt zijn met een degelijk apparaat vertonen ze een uitzonderlijke kwaliteit. Dankzij de digitale evolutie en met een goede scanner kan je dit materiaal bewerken en afdrukken. Hierbij word je geconfronteerd met onvermoede details die zich bij dit proces openbaren.

Een geselecteerde foto op ware grootte, 6,5 x 6,6 cm en op de rechterpagina het bewerkte resultaat.

DIAPOSITIEF IN HET DAGLICHT

Herinneren van herinneringen (dia's)

In de digitale tijden lijken lichtbeelden iets uit vervlogen tijden toen enthousiaste nonkels vakantieavonturen voor de hele familie kwamen projecteren. Een sociale activiteit die voor de plichte kijker dikwijls veel te lang duurde. De collectie is nog in het bezit van een projector, zelden worden deze kleine emotionele portretjes nog bekeken. Een oplossing – voor een van de artistieke recyclage – is de dia's in een raamwerk monteren en als een kleurrijke wand een ereplaats geven in je interieur. Het is wel rekening mee dat na enkele jaren de intensiteit zal *wegfaden*. Dia's met een grote emotionele waarde kan je dus best laten inscannen, want het zou spijtig zijn waardevolle herinneringen uit je raam te zien verdwijnen.

een collectie dia's van Lil Meert

COMMUNICATIEVE PROJECTEN

Wereldfeest Leuven Hoop doet vluchten

Het Leuvense Wereldfeest

Het jaarlijks festival waar je elke progressieve Leuvenaars tegenkomt. Hier besef je dat een kleurrijke maatschappij een feest kan zijn. Elk jaar werkt men rond een centraal thema.

In 2011 was dit 'Hoop doet vluchten'.

De uitdaging bij het ontwerpen is – vanuit de ernst van de problematiek – een positieve visualisatie te vinden. Het werden de sillybirds. Een assemblage van geërodeerd, aangespoeld hout dat in combinatie met een stuk krabbenpoot de basis vormt voor deze vreemde vogels. Elke sillybird bezit een eigen uitstraling.

Het ontwerp inspireerde de organisator tot onderstaand gedicht.

Communicatie vanuit recyclage

Een grafisch ontwerp is een visuele vertaling van een idee, liefst op een creatieve manier. Om een idee te verduidelijken gebruikt men dikwijls een expressief grafisch element. Geregeld, wanneer het onderwerp het toelaat, werken we met een assemblage van gevonden voorwerpen. Dit specifieke werk wordt uitgekozen op zijn communicatieve kracht met betrekking tot de probleemstelling en wordt 'ambassadeur' van een soms gewichtig probleem. Het werk hoort naadloos aan te sluiten bij de filosofische identiteit van de opdrachtgever. Door de gelaagdheid van de werken is er voldoende mogelijkheid voor diepere interpretatie. Deze werkwijze biedt een originaliteit die *clipart* en *stockfoto's* ver achter zich laat.

*Sillybirds,
Als drijfhout
Komen jullie aan,
Van de overkant
van een grote oceaan.*

*Gebrandmerkt
En afgesleten,
Door het zoutwater
van het leven.*

*Vreemde vogel
In het vreemde land,
In je hoop zie ik je leven.*

Árpí Süle

*Opdracht voor Resoc, een käft rond 'diversiteit'
Het werk bestaat uit een vogel die als een feniks
een vlucht kan nemen vanuit uit een kluwen van
onpersoonlijke messen, lepels en vorken.*

GROEPSCREATIVITEIT

De pianoworkshop

In een reeks workshops creatieve teambuilding met als thema 'deconstructie-constructie' werkten we met afgeschreven piano's als basismateriaal. Een groep van twaalf personen werd in de juiste sfeer gebracht voor een emotionele band met het muziekinstrument. Op een mooi tapijt staat protserig een piano met brandende kaarsen in de koperen kandelaars. Uit de groep werd een pianist(e) uitgenodigd om een melodie te spelen. Omdat er in elke groep wel iemand was die wat piano kon spelen, vormde dit geen probleem.

Het oude instrument was ontstemd, hier en daar klonk er een valse noot en er ontbrak wel ergens een toets. Iedereen wist dat het een aftands en afgevoerd instrument was, zonder economische waarde, niet meer te repareren en bestemd voor de schroothoop. De emotie waarmee de muziek de ruimte vulde, was voor de hele groep voelbaar. Toen de laatste noot van de 'zwanenzang' wegdeemsterde, kregen de deelnemers de opdracht het instrument te deconstrueren. Op dat ogenblik ontstond een enorme weerzin tegen het 'vernietigen' van iets moois.

Een pijnlijk moment waar alle deelnemers doorheen moesten.

De piano moest echter niet 'vernietigd' maar wel uit elkaar gehaald worden. Zodra de deelnemers dat doorhadden, groeide in de groep een totaal nieuwe dynamiek. Sommigen voelden zich aangesproken tot het zwaardere werk, anderen tot het recyclen van de snaren, een gevaarlijk werkje dat met een veiligheidsbril moest gebeuren, en nog anderen verkozen het demonteren van de toetsen.

In iets meer dan een uur was het eens zo machtige instrument volledig uit mekaar gehaald en waren de onderdelen heel ordelijk gesorteerd: grote stukken bij grote, kleine stukken bij kleine. Onderdelen die het resultaat waren van een eeuwenoud vakmanschap.

Weetjes over de piano

Een piano weegt gemiddeld 200 kg en bestaat uit tienduizend onderdelen, elk van individueel belang om de juiste klankkleur voort te brengen.

De meeste piano's hebben 88 toetsen, 52 witte en 36 zwarte, goed voor het bereik van zeven octaven plus een kleine terts. De toetsen zijn gemaakt van hout dat wordt belegd met ivoor of kunststof voor de witte toetsen en met ebbenhout of kunststof voor de zwarte toetsen. Elke toets (toon) op de piano heeft één, twee of drie stalen snaren. Het aantal snaren kan dus per piano verschillen. De snaren worden van staaldraad gemaakt. Om ze meer massa te geven worden de bassnaren met koperdraad omwikkeld. Een piano heeft gemiddeld 49 bassnaren en 171 staalsnaren. De snaren van een piano zijn gespannen in een gietijzeren frame. Elke stempin heeft een snaarspanning van ongeveer 75 kg. De trekkracht van alle snaren samen op het panster-raam is ongeveer 18.000 kg.

Voor de nieuwe creatie vertrokken de deelnemers vanuit de inspiratie van een persoonlijk symbool. Dat gaven ze vorm vanuit de overvloed, maar ook vanuit de beperking van de objecten.

Iedereen kon vrij te werk gaan, abstract of figuratief, strak of met tierlantijntjes. Keer op keer leverde dit prachtige en onvermoede resultaten op.

De voorbeelden op deze pagina's zijn het resultaat van een workshop met natuurgidsen van Vlaams-Brabantse provinciedomeinen.

Afgeschreven piano's

In 2004 zag ik tijdens de 'Zomer van Antwerpen' de rondreizende tentoonstelling *Le grand Répertoire* van de Franse groep Royal de Luxe met een honderdtal machines 'die enkel emotie produceren'.

Hierbij was een katapult die piano's zestien meter wegslingert. Uitvinder François Delarozière zegt hierover: "Het gaat me niet om het kapotmaken van dingen, wel over de prachtige beweging en het geluid die ze maken. Elke piano die crasht, klinkt anders."

Als amuzikale melomaan – met een frustrerende 'muziek-dyslexie' – wil ik toch graag zelf wat met muziek doen. Zo ging ik op zoek naar afgeschreven piano's. Eentje te pakken krijgen is als het winnen van een hoofdprijs. Het vervoeren van zo'n ding is een ander paar mouwen en vereist inventieve oplossingen. Het respectvol ontmantelen van zo een kolos is voor mij steeds een reis in het

onbekende, het ontdekken van een wereld van geheimzinnige onderdelen met onvermoede artistieke mogelijkheden. Een afgevoerde piano is in wezen enkel nuttig als brandhout en uiteraard zijn niet alle piano's van het kaliber Bösendorfer. We mogen dus niet al te sentimenteel worden.

Onlangs kreeg ik via een vriend die werkte in het Lemmensinstituut, de hogeschool voor muziek en drama, de vraag of ik interesse had in een tiental afgevoerde piano's. Een tiental! Een fantastisch aanbod maar ik moest zelf voor het vervoer zorgen. Zelf had ik geen plaats om ze te stockeren maar met de hulp van Creazi uit Hasselt kregen ze een nieuw onderkomen. Het geeft me een grote voldoening om deze instrumenten waar gedurende decennia generaties muzikanten – om hun niveau van perfectie te bereiken – dag na dag, urenlang op geoefend hebben, van een roemloos einde te kunnen redden.

Foto linksboven (Vizoogcollectie):
een etnisch getinte assemblage met vier 'snaarhouders' van een piano en een authentieke keukenrasp van de Indonesische Mentawai.

Foto rechts (Vizoogcollectie):
een werk bestemd voor een ontvangstruimte met het thema hout.
Zwarte pianotoetsen en drie stukken van de houten balk met de gaten voor de stempinnen.

KUNSTGESCHIEDENIS EN GEVONDEN VOORWERPEN

“Dus heb ik aanvankelijk beelden uit materiaal gemaakt dat ik gemakkelijk bij de hand had, zoals tramkaartjes, garderobe-briefjes, stukjes hout, touw en draad, kromme wieltjes... Deze dingen worden zoals ze zijn of ook gewijzigd in het beeld ingevoegd, op de manier zoals het beeld daar om vraagt. Door hun onderlinge waardering verliezen ze hun individuele karakter, hun bijzonderheid; ze verliezen hun materiële karakter en zijn slechts materiaal voor het beeld geworden”.

Kurt Schwitters, 1887-1948